
Олена ГНІЗДІЛОВА
(м. Полтава, Україна)

УНІВЕРСИТЕТСЬКА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В АВСТРІЇ

Провідна роль у розвитку людського капіталу будь-якої нації безсумнівно належить системі вищої освіти, як основному фактору розвитку демократичного суспільства та становлення демократичної держави, оскільки відповідає за готовість наступної генерації до життя і позитивної професійної діяльності у сучасному світі.

У вітчизняному освітньому просторі особлива увага науковців, дослідників, практиків звернена до проблем забезпечення якісної освіти, реалізації гуманістичного і особистісно зорієнтованого підходів, організації системи дошкільної освіти та освітніх послуг, що надаються нею відповідно до актуальних запитів українського суспільства. Водночас врахування позитивного передового досвіду розвинутих країн Європи та інших частин світу залишається важливим аспектом у комплексному процесі оновлення всієї системи дошкільної освіти.

Сьогодні, у зв'язку з реформуванням української системи освіти, зокрема, й дошкільної, Україна прагне повноцінної інтеграції в європейську і світову спільноту. Тому критичний аналіз досвіду університетської підготовки фахівців у сфері дошкільної освіти в Австрії, впровадження найбільш прогресивних ідей у вітчизняний освітній простір, сприятиме підвищенню якості вищої педагогічної освіти в Україні.

У сучасних умовах професійну підготовку фахівців дошкільного профілю здійснюють різні типи навчальних закладів Австрії. Підготовку на посаду вихователя дитячого садка або соціального педагога можна здобути в навчальних закладах початко-

вої освіти (Bildungsanstalten für Elementarpädagogik, BAfEP) або навчальних закладах соціального виховання (Bildungsanstalten für Sozialpädagogik, BASOP). Програми навчання для вихователів і соціальних педагогів можна отримати в Інститутах підготовки дітей дошкільного віку (BAfEP) та Інститутах навчання соціальної педагогіки (BASOP). Ці типи шкіл належать до коледжів вищої професійної освіти (berufsbildende höhere Schulen, BHS) і, як і всі інші ЗВО, закінчуються іспитом на атестат зрілості та на диплом. Обидві п'ятирічні школи вищої професійної освіти також ведуть до вступної кваліфікації до університету. Здобути професію вихователя також можна, завершивши коледж, а потім закінчити дипломним іспитом. Навчання в коледжі триває два роки або п'ять-шість семестрів заочної форми навчання. Вимоги до вступу – свідоцтво про закінчення школи, вступний кваліфікаційний іспит до університету або професійно-кваліфікаційний іспит [2].

На відміну від багатьох інших країн, де вихователі ЗДО отримують професійну підготовку в університетах, в Австрії професійну кваліфікацію вихователя дітей дошкільного віку отримують у вищих професійних школах. У зведеному звіті для Федерального міністерства освіти, науки і досліджень Австрії (Відень 2022) описано результати опитувань студентів і випускників 5-річної програми BAfEP і коледжу для визначення рівнів їхньої професійної мотивації, їхніх очікувань і досвіду в обраній професійній сфері та також визначення можливих причин відходу від професії вихователя. На думку опитаних, на привабливість професії вихователя негативно впливають відносно низький суспільний статус професії, низька заробітна плата, великі розміри груп, відсутність можливостей для просування й розвитку кар'єри та незначна підтримка уряду [1; 4]. Ці негативні тенденції є спільними для Австрії й України.

Усі випускники вищих професійних шкіл із неуніверситетським ступенем можуть одразу почати діяльність як повністю кваліфіковані вихователі дитячих садків. Однак педагогічні коледжі не готують до викладання у вищих професійних школах. В Австрії така посада потребує наявності у претендента університетського ступеня бакалавра, магістра.

Університетський курс «Елементар. Навчання та догляд за дитиною дошкільного віку +» доступний з 2023/24 навчального року в Австрії в Інституті освіти та педагогічної науки Університету Карла Франценса в м. Грац, який слугує можливістю додаткового вступу для людей, зацікавлених мати комплексну підготовку в дошкільній освіті, які працюють у ЗДО з дітьми дошкільного віку та мають досвід роботи за спеціальністю [3].

Програма бакалавра педагогічної (дошкільної) освіти зосереджена на сфері керівництва або управління закладом дошкільної освіти та має на меті забезпечити теоретичну і дослідницьку підготовку високої якості. У центрі уваги – розвиток особистих навичок для зайняття керівної посади в галузі дошкільної освіти. Запланована тривалість університетського курсу становить 6 семестрів 180 кредитів ECTS. Розподіл змісту: 60 кредитів ECTS у галузі освіти та соціальних наук, 60 кредитів ECTS у галузі дошкільної освіти та дидактики, 30 кредитів ECTS у галузі професії та лідерства і 30 кредитів у сфері педагогічних практичних досліджень [5].

Університет у Відні також пропонує бакалаврську освітню програму «Соціальне управління в ранній освіті та догляді». Передовсім бакалаврська програма «Соціальне управління в початковій (дошкільній) освіті», запропонована в Університеті прикладних наук FH Campus Vienna, особливо помітна, оскільки вона спрямована лише на підготовлених вихователів дитячих садків, які працюють (чотири роки відповідного досвіду роботи в дитячому садку, з яких хоча б один – на посаді керівника). Якщо кваліфікований вихователь дитячого садка з професійним і управлінським досвідом бажає розширити та поглибити свій досвід, дізнатися про нові концепції і теорії, критично осмислити власний досвід, то запропонована освітня програма це забезпечить. Студенти навчаються організовувати освітній процес з дітьми дошкільного віку в різних закладах дошкільної освіти, застосовувати наукові методи у професійній сфері, врегульовувати конфліктні ситуації, вдосконалювати навички менеджера. Окрім управління дошкільним закладом, студенти отримують навички для таких посад: лектор на кон-

ференціях і конгресах, викладач у вищій професійній школі, менеджер проекту.

Бакалаври за цією освітньою програмою в Австрії навчаються 6 семестрів (180 кредитів ЄКТС). Плата за навчання в семестр станом на 2020 рік становила 363 € (для іноземних студентів 727 €). 1 семестр (30 кредитів) Perezарховується за рахунок вступних випробувань.

Можливість проаналізувати навчальний план з'явилася у автора публікації у межах реалізації у 2023–2024 рр. спільного українсько-австрійського науково-дослідного проекту «Якість підготовки вихователів дошкільних закладів в Австрії та Україні: компаративний аналіз» (Керівники – Ореста Карпенко, д.п.н., професор, професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка; Вільфрід Смідт, професор педагогічних наук із спеціалізацією на ранній освіті та вихованні, Інститут психосоціального втручання та дослідження комунікації, Інсбруцький університет Леопольда і Франца).

Аналіз курикулуму дає підставу зробити висновок про значну кількість дисциплін, які забезпечують формування у студентів здатності розробляти і реалізовувати дослідницькі проекти у сфері дошкільної освіти, планувати, організовувати і здійснювати науково-експериментальну діяльність, обробляти результати досліджень з використанням статистичних методів, презентувати результати досліджень. Серед них: «Основи емпіричного соціального дослідження», «Основи наукової роботи», «Педагогічна діагностика та розробка концепції», «Якісні та кількісні методи збору даних», «Якісні та кількісні методи для аналізу даних», «Практичні дослідження», «Презентація результатів дослідження», «Практична проектна робота», «Стійкість сегрегації за статтю». У цілому обсяг навчального навантаження відведений на науково-дослідницьку діяльність складає 41 кредит (27,3 %). Для порівняння: в Україні відповідно до стандарту вищої освіти України 20 % обсягу освітньо-професійної програми підготовки магістрів дошкільного профілю має бути спрямовано на науково-дослідницьку роботу.

Як бачимо, бакалаврські освітні програми в університетах Австрії дають змогу формувати управлінців у сфері дошкільної освіти. Натомість в Україні можливість здобути кваліфікацію директора (керівника) ЗДО, викладача мають лише магістри. Таку освітню програму пропонує Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка.

Отже, аналіз змісту університетської підготовки майбутніх менеджерів у галузі дошкільної освіти, викладачів для вищих професійних шкіл докорінно відрізняється від українського. Зміст професійної підготовки містить цінні ідеї для підвищення якості професійної підготовки кадрів дошкільного профілю в Україні: підсилення науково-дослідницької діяльності, практико-орієнтований характер навчальних дисциплін, занурення в юридичну, правову, економічну складову роботи менеджера дошкільної освіти. Водночас відмінними тенденціями також є відсутні в Австрії освітні програми бакалаврського рівня для випускників середніх шкіл без попередньої професійної підготовки, що підкреслює необхідність практичного досвіду з фаху для вступників. Австрійський досвід професійної освіти педагогічних кадрів дошкільного профілю може бути потужним джерелом оновлення освітніх програм в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Bildungs-und Berufsverläufe von Absolvent/inn/en der Bildungsanstalten und Kollegs für Elementarpädagogik. URL: https://oeibf.at/wp-content/plugins/zotpress/lib/request/request.dl.php?api_user_id=2190915&dlkey=9HLFLMZ&content_type=application/pdf
2. Bundesministerium Bildung, Wissenschaft und Forschung. URL: https://www.bmbwf.gv.at/Themen/ep/berufsfeld_ez_sp.html
3. Elementarpädagogik – frühe bildung. Pädagogische Hochschule Tirol. URL: <https://ph-tirol.ac.at/elementarp%C3%A4dagogik>
4. Evaluierung des Hochschullehrgangs Elementarpädagogik. URL: [file:///C:/Users/user/Downloads/evaluierung_eb_bmbwf%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/evaluierung_eb_bmbwf%20(1).pdf)
5. Pädagogische Hochschule Tirol, Curriculum. URL: https://ph-tirol.ac.at/sites/default/files/mitteilungsblatt/43_curriculum_elementarpädagogik_280621_finall.pdf